

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici šte. 23. — Dopisi se ne varčajo. — Številka pri poštni hranilnici v Ljubljani 11.953.

LETO XII.

Telefon št. 2552.

LJUBLJANA, v torek, dne 21. maja 1929.

Telefon št. 2552.

ŠTEV. 59.

Zveza trgovskih gremijev in zadrug
za Slovenijo v Ljubljani
vabi na

IX. redni letni občni zbor

v nedeljo, 26. maja 1929 ob 10. uri
dopoldan v gradu grofa Szaparyja v
Murski Soboti

s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo predsednika.
2. Poročilo tajnika.
3. Računski zaključek za leto 1928 in poročilo pregledovalcev računov.
4. Proračun in določitev zvezne doka za leto 1929.
5. Sprememba zveznih pravil.
6. Obligatornost Zveze kot osrednje organizacije trgovstva v Sloveniji.
7. Resolucije.

V slučaju nesklepnosti se vrši po čl. 11. zveznih pravil eno uro pozneje ravnotam z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki pa sklepa veljavno ne glede na število navzočih članov.

Vsak zvezni delegat se mora na zveznem zboru izkazati s poverilnico, katero mu izda gremijsko načelnost, sicer nima pravice glasovanja.

Točna in pravočasna udeležba delegatov na občnem zboru je častna dolžnost.

Vilko Weixl l. r. Ignacij Kaiser l. r.
načelnik. tajnik.

Na predvečer v soboto dne 25. maja 1929 ob pol 5. uri pop. se vrši predkonferenca zveznih delegatov v gradu grofa Szaparyja v Murski Soboti s sledečim dnevnim redom: Razprava o predlogih gremijev za občni zbor, ki so bili vloženi v zmislu § 12. zveznih pravil.

Znižanje trošarine na žganje.

S trošarinskim zakonom z dne 10. aprila 1929 se je od dne 15. aprila t. l. dalje povišala trošarina na žganje od Din 15.— na Din 18.— od hektoliterske stopnje in v povišani izmeri razširila na celo državo, torej tudi na Srbijo in Črnogoro, kjer se preje ni pobirala. Po uradnem obvestilu ministrstva za finance pa je zatrosarinjenje žganja na trgovino z žganjem v Srbiji skrajno slabo vplivalo, ker je promet z žganjem skoro do cela zastal. Zbog tega je ministrski svet te dni sklenil, da zniža tošarino na žganje od Din 18.— na Din 14.— od hektoliterske stopnje. Ministrstvo upa, da bo to znižanje ugodno vplivalo na promet z žganjem in ga pospešilo. S tem se hoče paralizirati posledice zadnjih slabih letin v Srbiji in omogočiti tamošnjemu kmečkemu prebivalstvu vnovčenje precejšnjih zalog žganja, ki je v mnogih krajih edini vir dohodkov kmetov. — To znižanje stopi v veljavo dne 15. aprila 1929, tako, da za žganje odpade plačilo razlike na državni trošarini od zalog z dne 15. aprila 1929 v znesku 3 Din za hektolitersko stopnjo.

VREDNOSTNA PISMA V PROMETU Z INOZEMSTVOM.

Ministrstvo pošte in telegrafa opozarja z odlokom šte. 12.939 z dne 27. marca t. l. vse pošte, da je izvoz gotovine že vedno pod nadzorstvom ministrstva za finance.

Zato morajo pošiljatelji teh pisem za vsako pošiljko izročiti pošti izjavo (jamstvo), da vsebina na efektivnih novčanicah ni večja kakor 3000 Din. Tudi ne sme isti pošiljatelj na dan predati na pošto več vrednostnih pisem za inozemstvo.

Oblastne trošarine.

Po trošarinski noveli z dne 10. aprila 1929 znaša oblastna trošarina na alkoholne pijače in sicer:

od 100 l piva Din 30.—
od 100 l vina Din 50.—
od 100 kg izvlečkov,
esence in eteričnih olj z

alkoholom Din 400.—
od hektoliterske stopnje:

a) likerjev, ruma in
konjaka Din 5.—
b) špirita Din 5.—
c) žganja Din 5.—

Za pobiranje oblastne trošarine v navedeni izmeri je minister za finance predpisal dne 10. maja t. l. poseben pravilnik, ki ga priobčjujejo Službene Novine z dne 15. maja 1929.

Po tem pravilniku pobirajo oblastno trošarino državni organi z državno trošarino vred. Pobirajo jo torej davčne uprave, pri uvozu trošarinskih predmetov iz inozemstva pa carinarne v gotovini.

Oblastna trošarina zapade v plačilo ob oddaji trošarinskega predmeta v promet in konzum.

Pobrane oblastne trošarine se knjižijo kot finančni depoziti (tuj denar) in pošiljajo vsakih 10 dni državni hipotekarni banki v Beogradu na račun oblastnih trošarin.

O plačilu oblastne trošarine morajo davčne uprave, odnosno carinarne izdajati strankam posebne pobotnice, zaračunajo jih pa v dnevniku depozitov. Račun pobranih oblastnih trošarin vodi minister za finance, ki mora vsake tri mesece vse pobra-

ne zneske razdeliti med oblasti po številu prebivalstva v oblasti, upoštevaje zadnji uradni popis prebivalstva.

Večjim industrijskim podjetjem sme minister za finance dovoliti, da plačajo oblastno trošarino do začetka prihodnjega meseca, a najkasneje do 20. vsakega meseca za one količine trošarinskih predmetov, katere so oddali v promet tekom preteklega meseca. Industrijska podjetja morajo take obračune oblastne trošarine zavarovati z garantnim pismom kakega denarnega zavoda ali z vrednostnimi papirji.

Plačana oblastna trošarina se povrne samo, ako so dani pogoji za povračilo tudi glede državne trošarine. O povračilu oblastne trošarine odločajo ista oblastva, kakor za povračilo državne trošarine.

Na zaloge trošarinskih predmetov po stanju dne 15. aprila t. l. se oblastna trošarina pri točilih na drobno in prodajalcih na drobno ne pobere, ako je bila njena izmera pred dnem 15. aprila t. l. nižja. Ako točilec na drobno trošarinske predmete prodajajo tudi na debelo, morajo plačati oblastno trošarino, odnosno razliko med prejšnjo in sedanjo izmero tudi na zaloge z dne 15. aprila 1929, ako oblastna trošarina še ni bila pobrana, odnosno ako je prejšnja izmera bila manjša nego sedanja.

Na pivo se bo pobirala oblastna trošarina do dne 1. septembra 1929 v gotovini ob vložitvi prijave za izvoz piva iz pivovarne.

Do dne 31. decembra 1929 pobrano oblastno trošarino morajo davčne

uprave in carinarne vsakih 10 dni sproti odpremljati pristojni oblastni samoupravi. Oblasti morajo tekom leta 1929 dobiti na račun oblastne trošarine polne zneske, katere so proračunile. Čim dobe oblasti tekom leta 1929 proračunjene zneske, se previški odpremljajo državni hipotekarni banki.

Izmed teh predpisov je najvažnejša ureditev vprašanja, ali in v koliko je plačati oblastno trošarino na zaloge z dne 15. aprila 1929. Zakon, na čigar osnovi so bila izdana navodila, izrecno določa, da se nova oblastna trošarina pobere samo na one količine trošarinskih predmetov, ki se dajo v promet in porabo od dne 15. aprila 1929. Navodila uveljavljajo ta princip, vendar samo pro futuro, za zaloge z dne 15. aprila t. l. pa v prehodnih določilih statuirajo izjemo, ki z navedenim principom ni v skladu.

Po navodilih naj bi plačali točilec na drobno in prodajalec na drobno na zaloge z dne 15. aprila t. l. oblastno trošarino ne glede na to, ali so trošarinski predmeti, na katere je plačati oblastno trošarino, že v prometu in porabi. Ravno tako naj bi plačali točilec na debelo oblastno trošarino tudi na trošarinske predmete, ki so že v prometu in porabi, to je na one predmete, na katere je državna trošarina že plačana.

Navodila presoajo dolžnost plačevanja oblastne trošarine na zaloge z dne 15. aprila 1929 povsem iz drugega vidika. Po navodilih naj bi bila merodajna samo okolnost, ali in v koliko je oblastna trošarina na zaloge že plačana. Ker po zakonu ta okolnost za plačilo oblastne trošarine tudi glede zalog ne pride v poštev, smo mnenja, da je dolžnost plačati oblastno trošarino od zalog slejkoprej odvisna edino in izključno od tega, ali je trošarinski predmet že v prometu in porabi, to je od dejstva, ali je na dotični predmet državna trošarina že plačana ali ne, kajti državna trošarina zapade po trošarinskem zakonu v plačilo, ko gre trošarinski predmet v promet in porabo.

Važno je tudi vprašanje doplačila oblastne trošarine. Ako obstoji dolžnost doplačila tam, kjer je bila oblastna trošarina preje nižja, mora obstojati tudi dolžnost povračila tam, kjer je bila višja, da se tako izenačijo konkurenčni pogoji, ki so predpogoj uspešne trgovine.

Ameriška carinska revizija in jugoslovanski eksport.

Beremo sledeči članek dr. Schlesingerja iz Breslaua:

Herbert Hoover, ki se ima zahvaliti za svojo izvolitev za predsednika U. S. A. v precejšnji meri veliki njegovi propagandi za visoko zaščitno carino, mora misliti sedaj na to, da izpolni svoje številne volivne obljube. In res se vršijo že štiri mesece obsežne priprave za veliko in temeljito revizijo ameriške carinske tarife. Pododbor za carinska vprašanja v ameriškem kongresu je v dolgotrajnih, skoraj tri mesece trajajočih pogajanjih zaslišal zahteve ameriških industrijcev in farmerjev po nadaljnjem povišanju zaščitne uvozne carine, ki je že sedaj skrajno visoka. Če bo kongres velike zahteve farmerjev in industrijcev res izpolnil, bi nastala iz tega za eksport večine evropskih držav v U. S. A. ogromna škoda. Tudi eksport Jugoslavije v U. S. A. bi v izdatni

Tečaj za združne funkcionarje v Ljubljani.

Obrtne zadruge in združne zveze morejo izpolnjevati svojo važno nalogo v korist obrtništva uspešno le tedaj, ako dobro in točno posluje njihova uprava. Redni tekoči posli pri obrtnih zdrukah in gremijih stavlja jo danes do združnih funkcionarjev znatne zahteve tako glede notranjega dela v zadrugi, kakor glede obveščanja z oblastmi. Vršitev te naloge zahteva v združnem poslovanju primerno izvežbane funkcionarje, posebno načelnike, tajnike in blagajnike. Ti morajo poznati glavna in bistvena določila obrtnega reda in drugih zakonov, ki se tičejo obrtnikov in pomožnih delavcev, dalje delokrog in ustrojstvo zadrug, njih namen, pravice in dolžnosti ter način poslovanja (vodstvo sej, občnih zborov, združnih poslovnih knjig, zapisnikov, korespondence, statistike itd.). Važno je nadalje zanje, da vsaj v splošnem poznajo davčne in taksne predpise ter da so poučeni o vprašanjih, ki se tičejo prometa, carin in trgovskih pogodb, v kolikor se tičejo obrtnika.

Mnoge starejše, ošobito novoustanovljene zadruge ne morejo uspešno delovati uprav radi pomanjkanja primerno izvežbanih funkcionarjev.

Da temu odpravi, namerava prirediti Zbornica TOI tridnevni poučni tečaj za združne funkcionarje. Tečaj se bo vršil za časa velesojma v Ljubljani in sicer v ponedeljek, torek in sredo dne 3., 4. in 5. junija 1929 v risalni dvorani Tehniške srednje šole v Ljubljani.

Predavalo se bode v tečaju:

1. Najvažnejša določila iz obrtnega zakona, obrtne oblasti in njih delokrog ter splošno o ustroju združne organizacije in Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani (tri ure).
2. Poslovanje zadruge, naloge za-

družnih funkcionarjev, delokrog načelstva in tajništva, vodstvo zborov in sej, evidenca članov pomožnega osebja, obveščanje z oblastmi in zbornico (tri ure).

3. Tajniško in blagajniško poslovanje, sestava proračuna in obračuna itd. (tri ure).

4. Promet, carine in trgovske pogodbe (tri ure).

5. Socialno zavarovanje delavcev, delavska zaščita, socialne naprave za samostojne mojstre (tri ure).

6. Takse in davki (tri ure).

Udeleženci ne plačajo za obisk tečaja nikake pristojbine. O obisku jim bo izstavela zbornica uradna spričevala. Ker se ob istem času vrši tudi ljubljanski velesojm, bodo mogli udeleženci uživati glede železniške vožnje olajšave, ako si nabavijo velesojmsko legitimacijo. Tudi bo udeležencem dana prilika ne samo obiska velesojma, temveč tudi ogleda učilnic Tehniške srednje šole in po možnosti še kakih drugih za obrtništvo važnih institucij. Stroške združnih funkcionarjev, zvezane z obiskom tečaja, bodo seveda morale nositi zadruge same, odnosno udeleženci.

V posebni okrožnici, podani vsem združnim načelstvom, opozarja Zbornica združno načelstvo na ta tečaj z vabilom, da najkasneje do 25. maja t. l. naznani zbornici imena in naslov onih njenih funkcionarjev (načelnika, podnačelnika, tajnika, blagajnika ali odbornikov), ki se nameravajo udeležiti tega tečaja. Ker se priredi tečaj za združne funkcionarje iz cele Slovenije in je radi priprav za tečaj neobhodno potrebno, da zbornica računa z gotovostjo na udeležbo vsakega prijavljenca, opozarja zbornica, da je zato treba, da se vsak prijavljenec tečaja tudi zanesljivo udeleži.

meri trpel. Ameriški industrijski in farmerski zastopniki so izjavili pododboru, da jim prizadeva evropska konkurenca veliko škodo; vsled nižjih mezd so namreč produkcijski stroški v Evropi dosti manjši kot v U. S. A. Zato je treba uvozno carino zvišati. Za jugoslovanski eksport bi pomenila izpolnitev ameriških carinskih zahtev zato veliko škodo, ker delež Amerike na jugoslovanski trgovini nikakor ni majhen, posebno še glede eksporta ne. Za jugoslovanski eksport je bila tendenca te trgovine, ki meri na stalno zmanjšanje jugoslovanskega eksporta v U. S. A., že dosedaj neugodna; sedaj bi se ta tendenca še poslabšala. Jugoslovanski eksport v U. S. A. je imel po uradni statistiki ameriškega trgovskega ministrstva leta 1925 vrednost ca. poldrugega milijona dolarjev; leta 1926 je padel na 1.200.000 dolarjev, v letih 1927 in 1928 je dosegel samo še po en milijon dolarjev. Vzrok padca je seveda visoka carina, ki se stopnjuje. Nova carina bi eksportu še veliko bolj škodovala. Tako n. pr. hočejo zvišati carino na sadje in na južno sadje, ki ga je prodala Jugoslavija v U. S. A. leta 1927 za 55.000 dolarjev. Dalje hočejo zvišati carino na les in na leseno blago, koja postavka beleži v jugoslovanskem eksportu v U. S. A. leta 1927 s 178.000 dolarji. Isto velja o nekaterih agrarnih in surovih produktih, ki jih izvažajo Jugoslavija v U. S. A., v prvi vrsti za nestrojene in strojene kože, kojih eksportna vrednost je znašala leta 1927 ca. 70.000 dolarjev. Višja ameriška carina bi torej zelo otežila oziroma deloma popolnoma onemogočila eksport cele vrste jugoslovanskih produktov.

Seveda pa ni pričakovati, da bi bile želje ameriških farmerjev in industrijcev v polni meri izpolnjene. Hoover mora nekatere svoje obljube sicer izpolniti, a bil je pred izvolitvijo za predsednika ameriški trgovski minister in kot tak prav dobro ve, kakšne posledice za mednarodno trgovino morejo nastati iz brezobzirnega zvišanja uvozne carine. Take odredbe imajo slabe posledice tudi za dotično deželo samo. Evropske eksportne države se tudi že posvetujejo o protukrepih. Ja, če bi bila Evropa edina, ena sama gospodarska enota! Tako pa obstoji iz 28 samostojnih carinskih enot. In to ji jemlje moč v boju proti Ameriki.

ALUMINIJ NAMESTO BAKRA.

Na občnem zboru družbe Cie. Générale d'Electricité je govoril predsednik Pierre Azaria o prodiranju Amerikancev na evropskem trgu. Priporočal je zvezo evropskih bakrenih producentov in konsumentov proti ameriškim namestam. Dalje pride na pomoč tudi razvoj cen na trgu aluminija. Ves napor evropskih konsumentov more izzveneti v tem, da se nadomesti baker z aluminijem. Dalje mora Evropa izgraditi izkoriščanje bakrenih najdišč izven Amerike, zlasti v Zahodni Afriki.

* * *

NOVA VRSTA STATVE NA ANGLEŠKEM.

V angleškem bombaževem industrijskem okraju Lancashire hočejo vpeljati novo mehanično statvo, ki bo po mnenju strokovnjakov povzročila revolucijo v angleški bombaževi industriji. Sedaj opravlja 1 delavec 4 statve, v bodoče jih bo mogel opravljati 21. V začetku so se bali odpora delavcev, a ti so z novo vpejavo zadovoljni. Sicer bo zgubilo veliko delavcev kruh, a težave lancashirske industrije se bodo omilile. V mnogih tovarnah nove statve že vstavljajo. Naročeni jih je že nad 1500.

DOBAVA, PRODAJA.

Dobave. Direkcija državnega rudnika Velenje sprejema do 27. maja t. l. ponudbe glede dobave strokovnih knjig, 4400 m žice in 1200 kg kablove mase. (Predmetni pogoji so na vpogled v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.) — Dne 28. maja t. l. se bo vršila pri Intendanturi Potiske divizijske oblasti v Subotici licitacija glede dobave 5400 m³ drv. (Pogoji so na vpogled pri omenjeni intendanturi.)

Ljubljana in nje velesejmi

V eni državi živimo trije bratje. Dosti razlik — plemenskih, kulturnih in verskih — nas loči, združujejo nas pa politični in gospodarski momenti in interesi in sicer tako močno, da moramo na zunaj nastopati kot nacionalna enota.

Vse naše prireditve, ki naj informirajo svet o stanju naše kulture in gospodarstva, morajo biti zato izrazito jugoslovanskega značaja. Tudi Ljubljanski velesejem je bil zasnovan na tej široki podlagi. Uspeh ni izostal. Število razstavljalcev iz vseh pokrajin naše države se množi leto za leto. Z reprezentativno izložbo sadov svojega dela ter svoje organizacijske sposobnosti smo pokazali inozemstvu, da smo stopili v krog gospodarsko razvitih narodov Evrope kot enakoverden član, ne več kot njih varovaneec. Inozemstvo naj spozna, da naša notranja konsolidacija napreduje, da je tudi pri nas lepo razvit čut za snago in red, okus in lepoto.

Ljubljana, čeprav najmanjša in najskromnejša izmed treh jugoslovanskih stolic, ima smisel za enotnost, veličino, ugled in procvit naše države in sicer ne v najmanjši meri.

Ta širokopoteznost stremjenja in hotenja našega od treh tujih držav obmejenega slovenskega naroda odseva tudi v delovanju in v uspehih Ljubljanskih velesmejov. Ti sejni so tako smoteno in solidno organizirani, da se napram njim vse prireditve lokalnega in provincijalnega značaja niso mogle trajno držati.

Ne da se namreč tajiti dejstvo, da

je Ljubljana prav vsled svoje zapadne lege v vsej kraljevini najbližja ostali centralni in zapadni Evropi in da je najvažnejše in največje križišče svetovnih prog v Jugoslaviji; tu se križajo v resnici svetovne proge Paris — Milan — Trst — Beograd — Sofia — Carigrad, odnosno Beograd — Bukarest, s svetovno progo Praga — Dunaj — Gradec — Trst — Rim ter vzporedno progo Frankfurt — Monakovo — Beograd.

Ljubljana je torej v pravem pomenu besede ključ do Jugoslavije in s tem balkanskega polotoka. Da pa tudi življenje v Ljubljani sami pridobiva na velikomestnem značaju, nam pričajo snažni hoteli, udobno in lepo urejene restavracije, razkošno opremljene kavarne in zabavišča, priznано dobro operno gledališče itd. Posebno privlačno silo pa ima Ljubljana izmed vseh jugoslovanskih mest po svoji krasni legi na pragu divnih slovenskih planin in jezer, kamor pridejo naši dragi gostje v par urah železniške vožnje.

Ljubljana je zavestna nositeljica in predstaviteljica jugoslovanske misli proti zapadu, njeni velesejmi razgrinjajo naravne zaklade in njenih prebivalcev pred očmi tujega sveta, pričajo pa tudi o poštenosti, točnosti in vestnosti slovenskih delavcev, obrtnikov, trgovcev in industrijcev, ki so pridobili po teh svojstvih dober sloves v mednarodnem trgovskem stanju. Zato so ljubljanski velesejmi ne samo provincijalna izložba male Slovenije, ampak v resnici splošna prireditev združene in vedno močnejše kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Leto svetovne gospodarske stabilizacije.

Upravnemu svetu Mednarodne trgovske zbornice je podal njen predsednik A. Pirelli zanimivo poročilo o svetovnem gospodarskem položaju, ki se v izvlečku takole glasi:

Pregledajoč dogodke v svetovnem gospodarstvu leta 1928 ne moremo trditi, da ima preteklo leto kaj malo značilnih znakov; produkcija je bila srednja, povprečna brezposelnost se ni znatno povečala, svetovna trgovina se je le malo razširila. Nadaljne države so svojo valuto stabilizirale, in je stabilizacija sedaj že skoraj splošna. Cene so ostale povprečno stabilne, splošni kreditni položaj je kljub nekaterim nasprotnim znakom ostal zadovoljiv, tako da ni bilo opaziti posebnega vpliva na produkcijo in na cene. Ogromni vpliv, ki ga je zadobila v zadnjih deset letih Severna Amerika na gospodarsko življenje sveta, se je leta 1928 utrdil in se je v nekaterih panogah še povečal. Leto 1928 je bilo za U. S. A. leto stabilnosti in stalnega razvoja v večini industrijskih panog, leto napredovanja v svetovni trgovini in zelo intenzivnega udejstvovanja na polju mednarodnega finančnega gospodarstva. Stalno prodiranje U. S. A. na najvažnejših svetovnih trgih, razširjenje nekaterih posebno učinkovitih ameriških metod produkcije in prodaje je eden značilnih znakov zadnjih let. Naraščanje ameriške konkurence je povzročilo, da so skušale druge produkcijske dežele prilagoditi svojo organizacijo novim zahtevam.

Kakor je velikanski razvoj U. S. A. najznačilnejša poteza svetovnega gospodarstva v desetih letih po vojski, tako moremo ugotoviti važne spremembe tudi v Evropi: hitro okrepitev Nemčije po stabilizaciji, povratek Francije na njeno staro mesto kot finančna velesila, slednjič veliki razvoj Italije. Ne glede na te značilne spremembe moremo reči, da se v vseh deželah sveta zmeraj bolj utrjuje prepričanje, da je gospodarska bodočnost zagotovljena ter da bo v ožračju socialnega in političnega miru prinesla nadaljni napredek glede položaja delavstva ter v splošnem glede industrije in trgovine.

Svetovna trgovina je od leta 1927 na leto 1928 manj narasla kot od 1. 1926 na 1. 1927. Upoštevajoč padec cen pri najvažnejših blagovnih vrstah mednarodne trgovine vidimo, da je trgovina v letu 1928 narasla v

primeri z letom 1927 samo za 5 odstotkov. Vrednost svetovne zunanje trgovine je za ca 65 odstotkov večja kot leta 1913; če pa reduciramo cene na bazo leta 1913, je prirastek ca 12-odstoten. Če gledamo trgovino z geografskih vidikov, moremo ugotoviti za Severno Ameriko, Azijo in Avstralijo velik dvig, dočim je zunanja trgovina Evrope še znatno pod trgovino zadnjih predvojnih let. Vendar se je Evropa v primeri z drugimi kontinenti v letih 1927 in 1928 bolj dvignila in je njen odstotni delež na svetovni trgovini precej narasel. Evropi sledijo Severna Amerika, Južna Amerika, Afrika in Azija. Zanimiva je ugotovitev, da je bila udeležena Nemčija na napredku svetovne trgovine v letu 1928 z več kot 14% v primeru z letom 1927 in je v tem oziru sedaj na prvem mestu; sledijo U. S. A. s ca 10%.

U. S. A. in Velika Britanija, največja dva izposojevalca za mednarodne namene, sta izdala leta 1928 velike inozemske investicije. London je posodil lani za 15.8 milijonov funtov več kot leta 1927 — dominionom in inozemstvu —, Newyork pa za 67 milijonov dolarjev manj (kot za ključek špekulacije na domačem trgu in dvigu obrestne mere v zadnjih lanskih mesecih).

AMERIŠKI EKSPORT KAPITALA JE LETOS ZELO PADEL.

Dodelitev kreditov U. S. A. inozemstvu je bila v prvem letošnjem četrtletju bistveno manjša kot lani. Ameriška dodelitev kreditov inozemstvu je znašala v milijonih dolarjev: v 1. četrtletju 1. 1926 skupaj 271.8, od teh državam in mestom 144.8, zasebnikom 127.0; v 1. četrtletju 1927 skupaj 390.0, od teh državam in mestom 253.0, zasebnikom 137.0; v 1. četrtletju 1928 skupaj 602.5, od teh državam in mestom 299.9, zasebnikom 302.6; leta 1929 v 1. četrtletju skupaj 353.9, od teh državam in mestom samo 45.7, zasebnikom 308.2. Na države in mesta pride zmeraj manj, na zasebnike zmeraj več. Značilen je zlasti preokret od leta 1928 na leto 1929, ko so kljub izredno manjši absolutni številki dobili zasebniki 1. 1929 več kreditov kot 1. 1928. Od ameriškega kapitala, ki je bil v prvem letošnjem četrtletju investiran v inozemskih vrednotnicah, je prišlo 196.9 mil. dolarjev na Kanado, 105.6 na Evropo, 48.9 na Latinsko Ameriko in samo 2 in pol na Daljni vzhod.

Za povzdigo obrti v Sloveniji.

Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani je izdal zanimivo poročilo za dobo od 1. aprila 1928 do 1. aprila 1929. V informaciji našemu obrtništvu priobčujemo iz njega naslednje podatke:

Proračunsko leto 1928/29 je 19. leto obstoja Urada za pospeševanje obrti v Ljubljani. Urad se udeležuje predvsem didaktično. Pred vojno je bil namenjen bivši Zavod za pospeševanje obrti, katerega naslednik je današnji urad, le za Kranjsko, po preobratu pa se je razširil delokrog na vso Slovenijo.

Zavod je priredil od 1910 do 1916 31 tečajev s 734 udeleženci, urad pa po vojni 139 tečajev s 3656 udeleženci; skupno je bilo torej doslej 170 tečajev, ki jih je posetilo 4300 obrtnikov. Poučevalo se je v 20 različnih strokah.

Za proračunsko leto 1929/30 so prijavljeni naslednji tečaji iz oblačilne stroke in sicer v ljubljanski oblasti: 4 čevljarški v Škofji Loki, Kostanjevici, Hrastniku in Križah pri Trzinu; 3 krojaški in sicer 2 v Ljubljani in eden v Hrastniku; v mariborski oblasti: 4 čevljarški v Šoštanju, Mariboru, Ormožu in Ljubnem ter 5 krojaških in sicer 2 v Šoštanju, 2 v Braslovcah in 1 v Ljubnem.

Urad je ukrenil vse potrebno za financiranje višjega strojniškega in višjega elektroinstalaterskega tečaja. Višji strojniški tečaj bodo obiskovali samo najboljši že izprašani strojniki. Podati se jim namerava vse teoretično in praktično znanje modernih parnih naprav, ki jih naša industrija od dne do dne v večji meri modernizira. Praktične preizkušnje z instrumenti se bodo vršile v obratih ter se bo zato priredilo tudi več ekskurzij. Isto velja za višji elektroinstalaterski tečaj. Absolventi se bomo morali povreči ob zaključku tečaja strogemu izpitu. Tako izvežbani strojniki in elektroinstalaterji bodo gotovo dobrodošli v naših industrijskih obratih, kjer še vedno vlada pomanjkanje domačih kvalificiranih moči.

Da zamore obrtnike na svojih obrtnih tečajih vedno informirati o najnovejših pridobitvah v njihovih strokah, pošilja urad svoje strokovne učitelje od časa do časa v inozemstvo, kjer si lahko izpopolnijo svoje znanje. Tako je poslal leta 1927 na Dunaj strokovnega učitelja za krojaštvo G. Alojzija Knafla, letos pa strokovnega učitelja za čevljarstvo G. Josipa Steinmana, ki je od 17. septembra 1928 do 21. januarja 1929 obiskoval več strokovnih tečajev. Keramič G. František Beran pa uporablja vsakoletne počitnice na Češkoslovaškem, da zasleduje razvoj tamkajšnje cvetoče keramične industrije.

Posebno pozornost je urad v tekočem letu posvetil lončarski obrti. Posrečilo se mu je pridobiti ljubljanski oblastni odbor, da je prevzel financiranje za postavitev vzorne lončarske peči v Mlaki pri Komendi, ki se je bodo posluževali lončarji iz Mlake, Gore, Podboršta in Gmajnice. Kakor hitro bodo izvršene za postavitev peči potrebne formalnosti, se bo z delom takoj pričelo. Občina Mlaka se je zavedala važnosti nameravanega podjetja ter je v ta namen kupila na občinske stroške za postavitev peči pripraven svet. Ravnateljstvo upa, da se mu bo polagoma posrečilo industrializirati vso našo lončarsko obrt. Da bi se ta cilj čim preje in čim lažje dosegel, vodi po uradu nastavljeni strokovni učitelj za keramiko G. Beran pouk na keramični šoli tehniške srednje šole v Ljubljani, ki naj vzgoji za našo še nerazvito keramično industrijo dobro izvežban naraščaj. Na tehnični srednji šoli ima urad tudi svojo keramično peč ter z vsemi najpotrebnejšimi stroji in materialom opremljeno delavnico, kjer se vrše predvsem praktične vaje ter vsi v stroko spadajoči preizkusi.

Zelo pri srcu je v uradu skozi dolgo vrsto let tudi stalna mizarjska razstava, na kateri naj bi zlasti neimoviti, sicer pa sposobni in agilni mizarji dobili naročila, oziroma odprodali razstavljeno blago. Zadeva je zaenkrat tako urejena, da se bo porabilo v navedeni namen nakazano podporo ljubljanskega oblastnega odbora v znesku 20.000 Din za uredbo razstavnih prostorov v mizarjskem paviljonu ljubljanskega velesmejma, kjer so leta 1928 ravno mizarji dobili toliko na-

ročil, da jih deloma še do danes niso izgotovili. Urad upa, da jih tudi letos sreča ne bo zapustila.

Za naše pletarje vzdržuje urad v Kozlezi vzoren vrbov nasad, iz katerega dobe sadike vseh pri nas uspevajčih vrbov. Večje množine sadike je dal urad tudi Glavnemu odboru vodne zadrage za obdelovanje Barja v Ljubljani, in sicer lansko leto 60.000 sadike, letos pa 20.000. Večino protja odstopi urad pletarskemu oddelku tehnične srednje šole, kjer ima za svoje obrtne tečaje po naklonjenosti g. direktorja Reiserja vedno brezplačno na razpolago primerne učne prostore.

Kot sad po uradu prirejenih šoferskih tečajev, ki jih je vodil g. inž. Josip Stolf, je izšla od navedenega avtorja že zdavnaj prepotrebna knjiga »Šofer in samopomoč«. Knjiga je priložen tudi nemško-slovenski slovarček izrazov avtomobilske stroke. Urad upa, da bo kot sad uradovih elektroinstalaterskih tečajev tekom l. 1929 izšla izpod peresa voditelja g. inž. Dietricha slična publikacija.

Ne le obrt, temveč tudi industrijo podpira urad po svoji moči s svojimi objektivnimi nasveti in preizkusi zlasti pri

modernizaciji zastarelih parnih naprav, pri ekonomizaciji z izrabo odpadne toplote, pri elektrifikaciji obratov itd. Zato poseduje številne instrumente in merilne priprave, ki si jih deloma izposoja tudi od inšpekcije parnih kotlov.

Za specialno tehnično literaturo skrbi bogata uradova knjižnica, ki se vsako leto po možnosti kompletira. Dosedaj obsega 1138 del in 25 strokovnih časopisov in revij.

Na urad se obračajo obrtniki v najraznovrstnejših obrtnopravnih vprašanjih glede strokovnih nasvetov pri nakupu strojev in to tako glede strojev kot dobavnih pogojev, glede carinskih ugodnosti pri uvozu strojev itd.

Pripravljen je vse potrebno, da se v sedanem budžetnem letu oživitvijo tečaji za strojno pletilstvo, ki se v zadnjem letu bujno razvija. Urad je stopil v stik z zastopnikom največje nemške tvrdke v Chemnitzu, ki mu je obljubila, da bo dala brezplačno na razpolago potrebno število različnih najmodernejših pletilnih strojev. Upati je, da se bo ta obrt slično razvijala kot v Nemčiji in da bo igrala vidno vlogo tudi po deželi, posebno če se vpeljejo pletilni stroji za uporabo debele domače volne.

Boj za albanske monopole.

Nedavno smo pisali, da so sklenili Angleži z albansko vlado dogovor o produkciji piva. Odkar se je leta 1925 potom milanskega Credito Italiano ustanovila Albanska Narodna banka, smatramo Albanijo kot izključno italijansko gospodarsko interesno ozemlje. Ta navidezni monopol je prva prodrla Anglo Persian Oil Co in je delala v južni Albaniji vrtnale poskuse glede petrolejskih vrelcev. Ti poskusi po zadnjih poročilih niso uspeli in so jih ustavili. Nato si je zagotovila neka angleška skupina monopol za vse albansko pivovarstvo. Osnovna glavna znaša 400.000 funtov, pivovarna naj se zgradi v Skadru in naj producira na leto 100.000 hektolitrov. Predsednik družbe je Eyres, bivši britanski poslanik v Tirani; dalje so v upravnem svetu ravnatelj trih velikih angleških pivovarn, generalni ravnatelj je pa neki Albanec. Prospekt prinaša uradno potrdilo albanske vlade, da je bila vsa albanska poraba piva v znesku 52.000 do 60.000 hl doslej importirana. Carina na 175 pints (96½ l) znaša 1 funt 16 šilingov in 9½ pence. Albanska vlada se je v pogodbi z angleško skupino zavezala, da bo to carino skoz vso dobo koncesije (99 let) ne le vzdržala, temveč jo v slučaju potrebe tudi zvišala, da štiti družbo pred inozemsko konkurenco. Prospekt pravi, da bo delala družba tudi za eksport, pri čemur mislijo v prvi vrsti na izvoz piva v Egipt, Pa-

lestino, na Grško in na severoafriško obalo. Opozarjajo na ugodno eksportno lego Skadra. Sedaj so napeli Italijani vse sile, da to pogodbo razveljavijo.

Sedaj beremo, da je parlament sprejel in kralj Zogu sankcioniral zakon o monopolu bencina in nafte. Finančni minister je razpisal konkurenco petrolejskim družbam glede prevzema teh monopolov. In pričel se je konkurenčni boj med ameriški, angleškimi in italijanskimi petrolejskimi družbami, ki še ni odločen. Poleg tega se vrši tudi borba za elektrifikacijo Albanije. Skupina italijanskih in albanskih inženjerjev je hotela v ta namen ustanoviti družbo z glavnico dveh milijonov zlatih frankov, a doslej se ustanovitev še ni izvršila, ker neka italijanska družba še ni izvedla obljubljenega podpisa v znesku 500.000 zlatih frankov.

IV. redni občni zbor Ljubljanske borze za blago in vrednote se vrši na dan 23. maja 1929 ob 16. uri v borznih prostorih v Ljubljani, Kongresni trg št. 9 (Filharmonija), I. nadstropje, z nastopnim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsednikov, določitev treh overovalcev zapisnika in dveh zapisničarjev, nadalje poročilo borznega sveta o poslovnem letu 1928. 2. Poročilo tajništva. 3. Poročilo finančnega odbora. 4. Odobritev bilance in poročila razrešnice borznemu svetu. 5. Volitve: a) 5 članov borznega sveta; b) 5 članov finančnega odbora; c) dveh članov borznega razsodišča.

ITALIJANSKA VLADA PROTI INOZEMSKIM POSOJILOM.

Z dekretom je bilo vsem italijanskim občinam in provincijalnim upravam prepovedano najemanje novih inozemskih posojil. Parlamentu je predložen zakonski načrt, ki mu je pridejal finančni minister zanimivo utemeljevanje. Dejal je, da je vlada pri raznih prilikah opetovano izjavila, da se ji najemanje inozemskih posojil od strani občin in provincijalnih uprav ne zdi priporočljivo. Kljub temu se je pa večkrat pripetilo, da so te korporacije zaprosile za dovoljenje najemanja inozemskih posojil. Zato je vlada sklenila, da prepoved zakonito fiksira ter jo razširi na vsa inozemska posojila, zaprosena od občin in provincijalnih uprav.

PREMOG.

Letošnja huda zima je pobrala toliko premoga, da so zaloge sedaj povsod prav majhne. Na francoskem in belgijskem premogovnem trgu se tuja konkurenca prav malo pozna; nameravano sindiciranje premogarstva v Severni Franciji bi bilo korak naprej do evropskega premogovnega sporazuma, zlasti še, odkar od 1. t. m. dalje posluje tudi belgijski premogovni kartel. Kartelizacija premoga v deželah s francosko valuto je zlasti zato važna, ker gre tukaj — kot pri Holandiji — za države, ki imajo poleg velike premogovne produkcije tudi precejšnjo trgovino s premogom in ki bi prišle glede sporazuma z Nemčijo in s Holandijo posebno v poštev. V Angliji pa zбожшani položaj kartelizaciji ni prav nič ugoden in razpada še to, kar so že imeli.

Iz naših organizacij.

Društvo industrijev in veletrgovcev v Ljubljani vabi na svoj letni občni zbor, ki se bo vršil v petek, dne 24. maja t. l. ob pol 4. uri popoldne v posvetovalnici Zbornice TOI. Dnevni red: 1. Nagovor predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Poročilo nadzorstva. 5. Volitev društvenega odbora in društvenega nadzorstva (§§ 10. in 15. pravil). 6. Spremembe pravil. Občni zbor je sklepčen, če je prisotna na njem vsaj ena tretjina društvenikov, ter odloča z večino glasov (§ 11. pravil). Če občni zbor ob določeni uri ne bi bil sklepčen, se vrši pol ure kasneje nov občni zbor, ki sklepa brez ozira na število navzočih društvenikov (§ 14. pravil). § 13. Volitev odbora in nadzorstva se vrši po listkih. Volitev per acclamationem pa je v kljub temu dopustna, če temu ne ugovarja noben na občnem zboru navzoč član. Volilna pravica se izvršuje osebno ali po pooblaščenju izmed društvenih članov, ki se izkaže s tozadevnim pismenim pooblastilom. Vendar sme en član imeti največ tri pooblastila.

RAZNO.

Gradbeno ministrstvo bo razpisalo dela za gradbo železnice Beograd—Kragujevac, ki je del projektirane Jadranske železnice. Izgotovitev proge odvisi od gradbe dveh predorov. Zaposlena bodo samo domača jugoslovanska podjetja.

I. G. Farben. Čisti dobiček tega nemškega velekoncerna je znašal lani 118,46 milijona mark, predlanskim pa 100,81. Rezerve so tako bogato dotirali, da so narasle na 200 milijonov mark. Kljub toliko večjemu lanskemu dobičku proti letu 1927 bo dividenda ista, 12 odstotkov, ker je uprava rajše rezerve ojačila kot pa, da bi izplačala pričakovano 14-odstotno dividendo.

Bata nadaljuje z nakupi v Nemčiji. Sedaj se pogaja s tvrdko Stiller glede prevzema njenih treh hamburških trgovin.

Harriman je stavil poljski vladi ponudbo na električno koncesijo v okraju Censtohov za dobo 60 let. Vpoštev prihajajoči okraj vsebuje 21 odstotkov poljske površine in 34% prebivalstva Poljske. Vsega skupaj bi investiral Harriman 100 milijonov dolarjev.

Češkoslovaški kartel papirja hočejo podaljšati za dobo šestih let.

Banka S. Krausz, od koje insolventnosti smo poročali, je začela z izplačevanjem vlog najmanjšim vlagateljem.

Investment-trust s petimi milijardami dolarjev hoče ustanoviti John Raskob, bivši predsednik finančnega odbora General Motors Corp. Načrt je človekoljuben in bi bil glavni namen družbe ta, da napravi starejše delavce neodvisne. Šlo bi za zavarovanje po sistemu delnih vplačil. Za predsednika upravnega sveta je določen Coolidge, bivši predsednik Zedinjenih držav.

Petrolejski dogovor ogrožen. Petrolejski producenti seminolskega okraja v Oklahomi so se dogovorili, da se od srede maja naprej ne bodo več držali omejitvene pogodbe glede petrolejske produkcije. Producenti pravijo, da seminolski okraj ne izkazuje nikakšne nadprodukcije ter da bi omejitev produkcije samo drugim okrajem prišla v prid. Uspeh odprave v omejitvi bo najbrž ta, da bodo mali neodvisni producenti tega okraja takoj pričeli s polno produkcijo ter da se bo restrikcijski načrt, izdelan od petrolejskega zavoda s pomočjo Deterdinga za vse ozemlje Zedinjenih držav, začel tresti, še preden bo stopil v veljavo. Za konsum bi bilo to seveda najbolje.

Kontinentalna družba linoleja. Občni zbor Kontinentalne linolejske družbe v Zürichu je sprejel vse predloge upravnega sveta, dalje bilanco in razdelitev 15-odstotne dividende na stare in 7½-odstotne na nove delnice. Delniško glavnico so zopet zvišali od 40 na 56 milijonov frankov. Razvoj koncerna, ki je dobil zopet več novih članov, se giblje v prav zadovoljivi smeri.

Dr. Jurij Štampihar:

Tožiteljska varščina in naš meddržavni promet.

(Nadaljevanje.)

Z Nizozemsko je sklenila Srbija trgovinsko in konzularno konvencijo z dne 5./12. okt. 1881 (Zbornik XXXVII-87), ki nima zadevnih določb. Ministrstvo pravi, da leta 1927 izreklo, da vzajemnost v odpuščanju varščine z Nizozemsko ne obstoji. Mimogrede se pripomni, da zaostaja nizozemska zakonodaja in praksa precej za duhom haških konvencij.

Trgovinska pogodba Srbije z Rumunijo z dne 21. februarja 1907 (Zbornik LXII-40) nima procesualnopravnih klavzul in se smatra za odpovedano. Glasom (splošnega) razpisa ministrstva pravde št. 46.662/1927 je medsebojno oprostiranje varščine zajamčeno. Pri tem razpisu je omejeno vredno, da — ne glede na to, da ne izkazuje ministrovega podpisa — izreka tudi medsebojno izvršljivost stroškovnih izrekov, ne da bi bil v smislu § 79. i. r. objavljen. Razpis je izdan z ozirom na odgovarjajoč razpis rumunskega ministrstva pravde. On seveda ne more biti »državna pogodba« v smislu § 57. i. c. pr. in je n. pr. v Srbiji za sodišča sploh neupoštevten. V koliko je upošteven pri nas, je bilo že zgoraj raztolmačeno. Glede pravice revnih je minister pravde leta 1929 izjavil, da vzaj-

jemnost obstoji, toda z omejitvijo na določeni sporni slučaj.

S Švico je sklenila Srbija trgovinsko pogodbo z dne 15./28. februarja 1907 (Zbornik LXII-149), katere čl. 3./III. določa: »Oni (scil. državljani pogodnic) imajo pravo, da se saobrazno zemajskim zakonima obračajo sudovima bilo da traže bilo da brane svoja prava i u tom pogledu uživaju ista prava i preimućstva domorodaca; kao i oni imajo pravo, da se služe u svakom slučaju advokatima, punomoćnicima i posrednicima svake vrste, koje predviđaju zemaljski zakoni.« — Glede te pogodbe je sporno, ali še velja ali ne; sigurno je, da se sestavni deli pogodbe, n. pr. carinske postavke od nobene strani ne uporabljajo. Tudi v slučaju, da se njena veljavnost prizna, je nadalje sporno, ali se njene procesualnopravne določbe uporabljajo samo z omejitvijo, da je tujec (stalno) nastanjen na ozemlju druge pogodnice ali pa brez te omejitve. Minister pravde je v konkretnem primeru leta 1928 izjavil, da vzajemnost glede oprostiranja varščine ni podana.

Trgovinske deklaracije Srbije s Švedsko (z dne 29. marca/11. aprila 1907, Zbornik LXII-581), z Norveško (z dne 24. februarja/9. marca 1909, Zbornik LXIV-382), z Dansko (z dne 3. junija 1910, Srpske Novine št. 77/1910) in s Portugalom (z dne 20. maja 1911, Srpske Novine št. 116/1911) nimajo procesualnopravnih klavzul, temveč so ome-

jene na določbe o blagovnem in osebnem prometu. Slob. Jovanović omenja na navedenem mestu tudi trgovinsko pogodbo Srbije s Španijo, ki je pa pisec ni mogel zaslediti. Po § 584. španskega cp. reda se more zahtevati varščina od tožnika-tujca v vseh slučajih in v isti obliki, kot se zahteva od Španca v tujčevi domovinski državi (Leske-Löwenfeld, l. c. I., str. 636). Torej baš nasprotno kot § 57. i. c. p. reda. K pravici revnih se pripuša tujec enako kot domačin (l. c. str. 643). Glasom navedb Leske-Löwenfelda ima Švedska glede varščine sličen predpis kot nemški § 110., dočim Danska, Norveška in Portugal varščine sploh ne poznajo. K pravici revnih pripuščajo vse navedene države tujec enako kot domačina in sicer brez ozira na vzajemnost (Fedozzi, l. c. str. 291 na podlagi podatkov pri Leske-Löwenfeld l. c.).

Nadaljno, IV. skupino tvorijo skupne (kolektivne) pogodbe, katerim je pristopila naša kraljevina. Od teh vsebuje določbe o oprostitvi varščine mednarodna konvencija o prevozu potnikov in prtljage ter o prevozu blaga (v obeh konvencijah čl. 55, § 4, Služb. Novine 29. septembra 1928, št. 226—LXXIV); dalje mednarodni donavski statut, čl. 31 (Krek-Skerlj, l. c., str. 162). Konvencija o zaščiti industrijske svojine predvideva sicer, da uživajo državljani pogodnic isto zaščito, ista zakonska sredstva in pod istimi pogoji kot lastni držav-

ljani (čl. 2/1), toda izvzema v čl. 2/III izrecno odredbe notranje zakonodaje, ki se nanašajo na sodno ali upravno postopanje (Služb. Nov. 26. septembra 1928, št. 223—LXXII).

Z nekaterimi državami imamo posebne pogodbe o razsodiščih; tudi te vsebujejo določbe o oprostitvi varščine (Krek-Skerlj, l. c., str. 162).

Glasom § 57. i. c. pr. je pri odločanju o varščini upoštevati v prvi vrsti meddržavne pogodbe. Določbe teh pogodb so, kot smo videli, precej različne in navadno vse prej kot jasne in določne. Treba jih je razlagati. Ali so redna sodišča pristojna za tolmačenje meddržavnih pogodb?

Pri nas se objavljajo meddržavne pogodbe kot »zakon«. One so zakon v formalnem in v materialnem smislu. Za ministrovanja dr. Voje Marinkovića so bili tudi slučaj, da so se pogodbe (n. pr. z Madjarsko, Služb. Nov. 3. novembra 1928, št. 256—LXXXV) objavile na podlagi mirovne pogodbe v zvezi s čl. 94 vidovdanske ustave. Baj se pogodbe te vrste, ki so bile ratificirane, niso objavljene. Veljavnost teh pogodb presoja redna sodišča po splošnih predpisih ustavnega, oziroma sedaj boljše: državne prava. Isto velja tudi glede kot zakon objavljenih pogodb, samo da utegne biti rezultat preskušnje drugačen kot pri navedenih pogodbah. Pri tolmačenju zakona niso redna sodišča pod nobeno oblastjo izven sodne oblasti.

Umetna svila na Japonskem. Kitajska in Japonska sta prvi producentinji naravnih svil. V novjšem času se je pa izredno hitro začela širiti tudi produkcija umetne svile, in nam primerjalne tabele za Japonsko ta razvoj jako dobro pokažejo. Umetnosvilena prediva je producirala Japonska leta 1922 samo 250.000 funtov a 453-6 gramov, leta 1923 že 800.000 funtov, nato 2 milijona, 3 milijone, 5 milijonov in pol in leta 1927 že 10.500.000 funtov. V tej industrijski panogi investirana glavica je narasla od 10 milijonov jenov v letu 1924 na 86 milijonov jenov v letu 1927. Sicer je domači trg zelo sprejemljiv in ga cenijo na 16 milijonov funtov na leto, vendar se vrši zvišanje produkcije na stroške inozemske konkurence; uvoz umetne svile je padel od 1.200.000 jenov v prvi polovici leta 1927 na 240.000 jenov v prvi lanskii polovici, istočasno se dviga eksport, zlasti na Kitajsko.

Industrijska produkcija Ogrske v letu 1928 predstavlja vrednost 27 do 3 milijard pengö.

Financiranje investicij ogrskih državnih železnic. Ogrska industrija hoče po poročilih iz Budimpešte iz lastnih sredstev zagotoviti financiranje velikega investicijskega programa ogrskih državnih železnic. V ta namen so započele vodilne ogrske industrije, ki bodo v prvi vrsti udeležene na investicijah, razgovore zlasti z angleškimi in holandskimi skupinami. Gre za znesek 150 milijonov pengö, ki bi ga morali zbrati v teku treh let.

Preskrba Evrope z lanom. Evropska platnena industrija dela vsled visokih cen lanu že dolgo časa z velikimi omejitvami. Sedaj, na koncu sezone, je pomankanje blaga manj občutno, predilnice pa ne kažejo nobenega posebnega zanimanja za nakup ponujenega blaga. Rezerviranost predilnic je imela za posledico tudi že padanje cen. Dočim so zahtevali za ruski lan v izvoznem latvijskem pristanišču Riga še na koncu leta 1928 92 do 93 ang. funtov za tono, je sedanja cena 84 do 85 funtov. Rusija je po vzpostavitvi plovbe dala večje množine lanu v eksport in je na razpolago še okoli 14.000 ton ruskega lanu. Latvijska monopolna uprava, ki je vztrajala doslej pri ceni 92 funtov, ni mogla dobiti za svojo zalogo 7.500 ton nobenega kupca. Dalje je iz drugih vzhodnoevropskih dežel na razpolago še okoli 3000 ton. Torej dosti blaga. — Naknadno bremo, da je latvijski ministrski svet sklenil skorajšnjo odpravo monopola na lan ter da se nadomestijo dohodki iz lanenega monopola z izvozno carino na lan; višina te carine bi se pozneje določila. Odprava lanenega monopola se bo izvršila skoraj gotovo šele po poteku stare sezone, in sicer postopoma.

Pridelek svile v Italiji. O zadnjem pridelku svile v Italiji poroča italijanski svileni urad sledeče podatke: Vsega skupaj so nabrali za 52.488.430 kg kokonov. Povprečna cena za 1 kg je 1688

lit. Dohodki italijanskega kmetijstva iz sviloreje so cenjeni na 900 milijonov lit. Povprečni pridelek zadnjih desetih let je znašal 44 milijonov kilogramov kokonov. Iz kokonov so dobili lani 4 milijone 836.133 kg surove svile (povprečna produkcija zadnjih desetih let 3 milijone 995.174 kg). Leta 1928 so izvozili za ca. poltretjo milijardo lit italijanske svile. Gornja Italija je dala 83-36% vse italijanske svile. Poročilo opozarja tudi na sicer počasni, a stalni in uspeh obetajoči razvoj svilorejstva v Tripolitani in na otoku Rodos. Rodos je v središču dvanajsterootočja, ki so ga dobili Italijani leta 1912 od Turkov.

GOSPODARSKI POLOŽAJ RUMUNIJE V APRILU.

Mesec april je potekel v Rumuniji v znamenju splošne rezerviranosti, izgledi za bodoče mesece so se poslabšali. V poljedelstvu je napravila huda zima precejšnjo škodo, deloma do 50 odstotkov pridelka. V obširnih pokrajinah morajo večkrat zemljo preorati. Ker je vrhu tega v Rumuniji mesec maj večinoma vroč in suh, se bojijo tudi za razvoj pomladnih posevkov. Slab pridelek bi bil pa za gospodarski razvoj Rumunije naravnost katastrofalen, ker so po več neugodnih letih zgubili kmetje svojo nakupno moč in bi se bilo bati poostrenja že itak hude prodajne krize. Industrija je v zadnjih mesecih dvignila pri državi večje zneske iz svojih zahtev in je odplačala del svojega bančnega dolga. Tekoča trgovina se pa ni mogla kar nič razmahniti. Dolgoročnih kreditov ni moglo dobiti, odjemalci pa kaj počasi plačujejo. Isto teži na vsej trgovini. Banke, ki so jim dale industrije znatna sredstva, ne dobijo spričo splošne opreznosti za ta sredstva nobene uporabne možnosti. Borza je delala zato seveda zelo slabo, in že itak podvrednoteni efekti so izgubili nadaljne tečajne točke.

Trajno neugodni položaj zasebnega gospodarstva se zrcali v slabih davčnih dohodkih. Sicer plačujejo agrarne dežele zmeraj v zadnjih mesecih največ davkov, vendar je deficit 700 milijonov lejev v prvih treh mesecih omembe vreden. Reorganizacija gospodarskega življenja napreduje počasi. Vršijo se predela za novo carinsko tarifo, a trgovina in industrija živita v negotovosti, če se bo uresničilo od trgovskega ministra predvideno in na pet let razdeljeno znižanje industrijske carine. Državne železnice niso oddale še nobenih večjih naročil, tudi načrti glede reorganizacije telefonskega prometa niso še stopili doslej v konkretni štadij. Samo za zgradbo cest so izdali znesek 500 milijonov lejev, a zaradi dolge zime doslej še niso pričeli z delom.

* * *

Ljubljanska borza.

Točaj 21. maja 1929.	Povpr. ševanje Din	Ponudbe Din
DEVIZE:		
Amsterdam 1 h. gold.	—	22 875
Berlin 1 M	13 5175	13 5175
Bruselj 1 belga	—	7 9014
Budimpešta 1 pengö	—	9 9178
Carij 100 fr.	10 430	10 9740
Dunaj 1 šiling	7 9795	8 0095
London 1 funt	275 60	276 40
Newyork 1 dolar	56 695	56 895
Pariz 100 fr.	—	222 30
Praga 100 kron	168 04	168 84
Trst 100 lir	296 75	298 75

Vrednote: a) Denarni zavodi: Celjska posojilnica d. d., Celje, denar 158 Din; Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana, denar 123, blago 123 Din; Prva hrvaška štedionica, Zagreb, denar 850 Din; Kreditni zavod za trgovino in industrijo, Ljubljana, denar 170 Din. b) Industrijska, trgovska in prometna podjetja: Strojne tovarne in livarne d. d., Ljubljana, den. 70; Zdrž. pap. Vevče, Gorice in Medvode d. d., Ljublj., den. 123; »Stavbna družba« d. d., Ljubljana, denar 50; »Sešir«, tovarna klobukov d. d., Škofja Loka, denar 105 Din; Tvorica za dušik d. d., Ruše, denar 230, blago 240 Din.

Les: Smreka—jelka: Hlodi I., II., monte 260—300 Din; brzojavni drogovi 250—280 dinarjev; bordonali merkanilni 350 do 400 Din; trami merkanilni 290—310; škorele, konične, od 16 cm naprej 630—660 Din; škorele, paralelne, od 16 cm naprej 680 do 720 Din; škorele, podmerne, od 15 cm 520 do 570 Din; deske—plohi, kon., od 16 cm naprej 550—600 Din; deske—plohi, par., od 16 cm naprej 600—650. — Bukev: Deske—plohi, naravn., neobrobjeni 490—510; deske—plohi, naravn., ostrorobi 750—1000 Din; deske—plohi, parjeni, neobrobjeni 850—850; deske—plohi, parjeni, ostrorobi, 950—1250, dinarjev, testoni 450—500; tavolete 1175 do 1250 Din. — Hrast: Hlodi I., II. 450 do 700 Din; bordonali 1400—1600 Din; deske—plohi, neobrobjeni, boules 1300—1600 Din; deske—plohi, neobrobjeni merkanilni 900 do 1000 Din; deske—plohi, ostrorobi (podnice) 1250—1400 Din; trzi 1100—1250 Din. — Drva: bukova 20—23 Din; hrastova 19—21 dinarjev. — Železniški pragovi: 260 m, 14 x 24, hrastovi 50—08 Din. — Oglice: bukovo za 100 kg 90—95 Din.

Išče se: 50—70 vagonov bukovih drv, drobnih, klanih, franco vagon meja; — ca. 500 m² hrastovih neobrobjenih plohov (za izdelavo vagonov), od 230 m dolžine naprej, od 20 cm širine naprej in od 60 mm debeline naprej, franco vagon meja Postojna.

Zito: Pšenica: bačka: 80 kg, 20% primesi, prompt. dob., mlev. voz., sl. post., plačilo v 30 dneh, 280—28250; bačka: 80 kg, 2% primesi, mlevska voz., slov. postaja, dobava v juniju, plačilo v 30 dneh, 287 Din do 290 Din. — Koruza: »la platac«: dobava meseca maja, zacarinjeno, slov. postaja, plačilo v 30 dneh, 31250—315; »la platac«: dobava junija, zacarinjeno, slov. postaja, plačilo v 30 dneh, 30750—310; »la platac«: dobava julija, avgust in september, zacarinjeno, slovenska postaja, plačilo v 30 dneh, 30250 do 305 Din; bačka: suha, dobava v maju, slovenska postaja, plačilo v 30 dneh, 30250 do 305 Din. — Ječmen: baranjski, pivovarski, 68/69 kg, 34250—345; bački, ozimni, 67/68 kg, 320—32250 Din. — Oves: bački, slovenska post., navadna vozina, 295—29750. — Moka: pšenična Og: fco Ljubljana, pri odjemu cellega vagona plačljivo po prejemu blaga, 405—410 Din.

Tendence: les: mirna; deželni pridelki: neizpencani.

Zaključki: les: 64 vagonov; deželni pridelki: — vagonov; drugo: — vagonov.

NAJVEČJA RAZSTAVA POLJEDEL- SKIH STROJEV IN ORODJA.

Že lanskoletna jesenska jubilejna kmetijska razstava na Ljubljanskem velesejmu je prikazala obsežno razstavo poljedelskih strojev in orodja. Letošnja razstava kmetijskih strojev na velesejmu od 30. maja do 9. junija t. l. pa bo lanskoletno še znatno prekosila. Razstavljeni bodo vsakovrstni stroji, od preprostega do najbolj dragega in za vse vrste gospodarstva. Nudena bo velika izbira poljedelskega orodja in strojev za mlekarstvo. Večina strojev, ki bodo obsegali približno 2000 m² razstavnega prostora, bo v obratu. Razstave se udeležijo domače tvrdke in one iz inozemstva, zlasti Češkoslovaške, Avstrije, Nemčije, Ogrske, Francije, Amerike, Švedske in Danske.

Poljedelske stroje razstavi 12 tvrdk, poljedelsko orodje 16 tvrdk, male bencinske motorje za pogon strojev 3 tvrdke, stroje za mlekarstvo štiri tvrdke.

Vsak imetnik velesejske legitimacije, ki stane 30 Din, ima pravico do polovične vožnje po železnici. Naročite legitimacije pri razprodaji ali direktno pri velesejskem uradu v Ljubljani. Dopolnila zadostuje. Zamorete pa kupiti tudi navadno vstopnico za enkratni vstop po 10 Din.

Kmetovalce opozarjamo, da so razstavljeni na velesejmu najrazličnejši predmeti. Naj omenimo samo še zvonove, gasilsko orodje, jermenarske izdelke, verige, različne vozove, bicikle, obleke, čevlje, sirarske izdelke, plemensko perutnino, domače zajce itd.

Sport. 4000 let pr. Kr. so gojili Kitajci sport v obliki zdravilne gimnastike. Posebno važnost so polagali na dihalno tehniko. Jutranje telesne vaje je proglasila duhovščina kot versko dolžnost. Tudi židje prednjačijo v svoji religiji s higijenskim predpisi. Grški državniki pa so ustvarili celo zakon o telesnih vajah. Zadnje stoletje pa se je z vedno večjo vneto začel gojiti sport med meščani in sedaj stopa tudi pri kmetijski mladini v ospredje. Z najbolj smotreno telovadbo in zimskim sportom pa se danes odlikujejo nordijske dežele. Sport pa ne sme ostati monopol družtev, ampak naj postane vsakdanja potreba posameznika. Čimbolj bo gojilo ljudstvo sport, tem manj se bo vdajalo raznim pogubonosnim strastem. Stalna higijenska razstava na Velesejmu predčuje jutranje telesne dihalne vaje, ki stanejo dnevno 10 minut časa in obvarujejo telo pred raznimi bolezenskimi napadi.

Konkurenčna tekma harmonikarjev. Z ozirom na mnoga vprašanja sporoča uprava Ljubljanskega velesejma, da se tekma ne vrši ob predstojem velesejmu, ampak ob jesenski prireditvi »Ljubljana v jeseni«, ki se vrši od 31. avgusta do 9. septembra t. l.

VELETRGOVINA
A. ŠARABON
v Ljubljani
priporoča
špecerijsko blago
raznovrstno žganje,
moko in deželne pridelke. — Raznovrstno
RUDNINSKO VODO
Lastna pražarna za
kavo in mlin za dišave
z električnim obratom.
Ceniki
na razpolago!

TISKARNA
MERKUR
TRG-IND. D. D.
LJUBLJANA
Gregorčičeva
ul. 23. Tel. 2552
se priporoča za naročila vseh trgovskih in uradnih tiskovin. Tiska časopise, knjige, brošure, cenike, štate, tabele, letake i. t. d. Knjigoveška dela izvršuje v LASTNI KNJIGOVEZNICI

IGN. VOK, LJUBLJANA-NOVO MESTO
H-KOLESA Platiljivo tudi na obroke!
Solidne cene!
SLAVIJA jugoslovanska zavarovalna banka d. d.
se priporoča za zavarovanje industrijskih, trgovskih in obrtnih podjetij proti požaru, vplomu in tatvini, zakoniti dolžnosti jamstva, nezgodam z avtomobili, poškodbam stekla i. t. d. Zavarovanje življenja v raznih kombinacijah. Centrala v Ljubljani. * * Podružnice po vsej Kraljevini.
H. SUTNER Ure, zlatnine in srebrnine
Lastna protokolirana tovarna v Švic

Veletrgovina
kolonijalne in špecerijske robe
Ivan Jelačin
Ljubljana
Zaloga
sveže pražene kave, mletih dišav in rudninske vode
Tožna in solidna postrežba!
Zahtevajte cenik!
Trgovci, oglašajte v »Trgovskem listu«!